

Україна і СВІТ

вступ до історії
та громадянської
освіти

Марина КАФТАН, Ірина КОСТЮК, Ксенія НОВІКОВА

УКРАЇНА І СВІТ: вступ до історії та громадянської освіти

Навчальні матеріали для пілотування
у 6 класах експериментальних закладів
загальної середньої освіти

Урок 22

Київ · Світич · 2022

§ 22. Поняття та види міграції

Чому і навіщо люди переселяються?

Після ознайомлення з матеріалами параграфу й виконання завдань ти зможеш:

- розповідати про те, що таке міграції, та пояснювати поняття, які стосуються переселень людей;
- наводити приклади міграцій в історії;
- знаходити інформацію в різних джерелах (розповіді, таблиці, тексти, зображення) про маршрути, причини й напрямки міграції людей у різні часи;
- висловлювати власне ставлення до міграції та її наслідків.

1. Що таке міграція?

1. Пригадай, відколи люди переселяються. Що в минулому спонукало їх змінювати місце проживання?

2. Розглянь картину Джона Доллмана (**джерело 1**). Проаналізуй зображення — дай відповіді на запитання.

- Хто ці люди?

- Де вони перебувають?

- Що вони роблять?

- Який у них настрій?

- Що ці люди взяли з собою?

- Яким, на твою думку, було їх життя перед подорожжю?

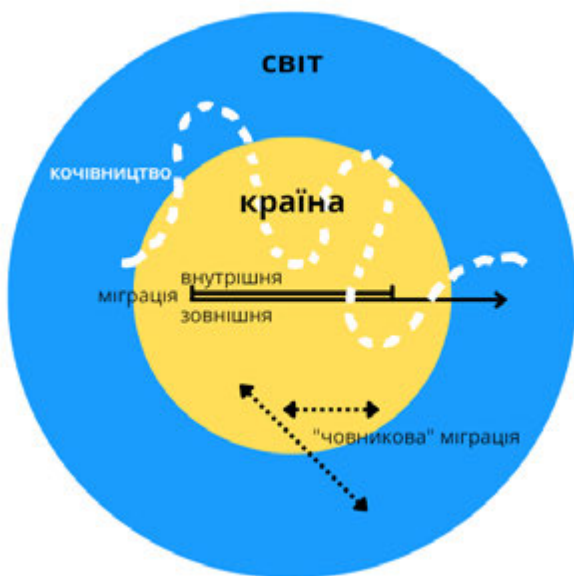
- Чого вони чекають від майбутнього? Чому ти так вважаєш?

- Як ти розумієш назву картини?

Джерело 1. Корабель мігрантів. Джон Доллман, 1884 рік

Хоча кочовий спосіб життя потроху відходить у минуле, люди продовжують переїжджати з місця на місце, тобто *мігрувати*. Ба більше, в наші часи це робить набагато більше людей, ніж тисячу чи дві тисячі років тому. На відміну від кочівників минулого, сучасні мігранти не живуть у постійному русі, а перебираються з одного місця осілого життя на інше. Тобто мета поїздки для них важливіша за процес, дорогу.

Міграція (від латинського слова "*migratio*" — перехід, переїзд) — переселення людей і народів у межах країни або з однієї країни в іншу.

Емігрант (префікс "е-" — назовні) — людина, що поїхала зі своєї країни, щоби жити за кордоном.

Імігрант (префікс "іт-" — всередину) — іноземець, що приїхав до чужої країни на постійне проживання.

3. Подумай, чому перебраться на нове місце в сучасному світі стало легше.

Часто, говорячи про мігрантів, люди мають на увазі іноземців, що приїхали здалеку. Але міграція буває і внутрішня, у межах однієї держави. Наприклад, діти, які щоліта їздять до бабусі в село, — також мігранти. Мігрують люди, що працюють у великих містах-мегаполісах, а живуть у містечках неподалік, — з місця своєї ночівлі до місця роботи. Переїжджають із місця на місце заробітчани — люди, що їздять на заробітки з одного регіону країни в інший, — наприклад влітку та восени на збір ягід, фруктів чи овочів.

ЦІКАВИЙ ФАКТ

Наймасовіша сезонна міграція у світі відбувається у Китаї на Новий рік. Близько 400 мільйонів людей роз'їжджаються по всій країні, щоб побачити своїх рідних. А потім, після завершення свят, повертаються до своїх міст і селищ.

Черги на залізничному вокзалі в Китаї в період новорічних подорожей

Порахувати всіх внутрішніх мігрантів у світі неможливо, бо часто такі переїзди не записують у жодних документах. А от перетин державного кордону — інша справа, його зазвичай фіксують. Якщо людина не повертається додому тривалий час, то можна вважати, що вона емігрувала. За даними ООН, нині у світі понад 280 мільйонів мігрантів.

2. Навіщо люди переселяються?

4. Як ти гадаєш, навіщо давні греки засновували міста-колонії на берегах Чорного моря?

5. Чому давні народи й племена шукали собі нових місць проживання? Чому люди переселяються у наші дні?

6. Як ти гадаєш, заради чого козаки мігрували на Січ?

Зрозуміти, навіщо люди перебираються з одного місця на інше, можна, якщо подумати про потреби кожного і кожної з нас. Найважливішим для живої істоти є збереження життя. Тож людина перш за все прагне забезпечити собі нормальну їжу, сон, повітря — тобто все те, без чого фізично не може прожити. Далі — безпеку та спокій, а вже потім можна думати про дружбу, кохання, визнання. Звісно, життя складається по-різному. Буває, що вищі цілі — наприклад, захист батьківщини — стають для людини важливішими за власне життя.

7. Розглянь перелік потреб людини. Як ти гадаєш, які з них спонукали гомо сапієнсів (або "Людей розумних") вийти з Африки? Обґрунтуй свою відповідь.

Потреба в самореалізації	Духовний і творчий розвиток, відчуття місії
Потреба у визнанні	Повага, статус у суспільстві, шана за досягнення
Соціальні потреби	Спілкування, друзі, приналежність до колективу
Потреба в безпеці	Фізична та психологічна безпека, спокій
Фізіологічні потреби	Їжа та вода, чисте повітря, тепло, місце для сну та туалету

Зовсім різні мотиви можуть стояти за трудовою міграцією. Одні можуть мігрувати, бо вдома немає роботи — тобто можливості задовольнити базові потреби: в їжі, одязі, житлі, медицині. Інші мігранти все це мають, але шукають однодумців, гарного колективу, тобто прагнуть задовольнити соціальні потреби. Потреба у визнанні чи професійному розвитку може змусити до переїзду, наприклад, художника чи науковця, якщо вдома він чи вона такої можливості не має.

Коли українські землі були розділені між імперіями, наші предки їздили по визнання до столиць. З появою фабрик селяни почали перебиратися в міста. Наприкінці XIX ст. українці вирушали на пошуки роботи за океан — у США, Канаді, Бразилії. Наступна велика хвиля трудової міграції здійнялася 100 років потому: після розпаду СРСР. Після здобуття Україною незалежності українці нарешті змогли вільно виїжджати на заробітки до Європи, Сполучених Штатів та інших країн. На початку 2022 року за кордоном працювало майже 6 мільйонів наших земляків.

3. Біженці та вимушені переселенці

Особлива категорія мігрантів — це біженці та вимушено переміщені особи. На відміну від економічних мігрантів, з дому їх виштовхує небезпека — війни, політичні або релігійні переслідування, зміни клімату. На кінець 2021 року ООН нарахувала у світі 27 мільйонів біженців та понад 53 мільйони внутрішньо переміщених осіб (людей, які мігрували у межах своєї держави). У 2022 році до них додалися мільйони українців, що були змушені виїхати з дому через повномасштабне вторгнення Росії.

8. Розглянь світлини (**джерела 3 і 4**). Що спільного й відмінного ти бачиш?

9. Чому ці люди скупчились в одному місці? Що спонукало їх залишити свої домівки?

Джерело 3. Лютий 2022 року. Вокзал у Львові. Українці намагаються виїхати до Польщі у зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії

Джерело 4. 2013 рік. Кордон Сирії з Іраком. Сирійці намагаються врятуватися від громадянської війни

10. У 5 класі ми уявляли світ як село у сто мешканців. Уяви, що всі люди з цих світлин приїжджають до такого населеного пункту. Як вони його змінять?
11. Розглянь **карту 1**. Чому вона присвячена? Зверни увагу на час створення карти. Як вона пов'язана з **джерелом 3**? Що потрібно, щоб дані цієї карти змінилися?

Карта 1. Кількість українських біженців у російсько-українській війні станом на 27 квітня 2022 року

Людам, які вирішили залишити домівку через тиск обставин, часто буває важко звикнути до нового місця. Вони сумують за батьківщиною, родиною, друзями, звичною їжею, власним ліжком. Подальша доля вимушених мігрантів складається по-різному. Хтось залишається на новому

місці, хтось повертається. У часи, коли подорожі були складнішими й значно дорожчими, люди переважно не поверталися. Так відбувалося змішування народів та культур.

Так само, як осілі народи сторожко ставилися до кочівників, нині не всі раді бачити мігрантів. Декого лякають чужинці, що відрізняються зовнішнім виглядом і мовою. Також громадяни країни можуть побоюватися, що іммігранти погодяться працювати на їх робочих місцях за меншу зарплатню, і це спричинить безробіття серед місцевого населення. Хтось може приписувати некоректну поведінку одного мігранта всьому його народу, а інакші звичаї вважати хамством або некультурністю. Таке ставлення до іммігрантів заважає їм прижитися у новій країні та приносити їй користь.

Підсумкові запитання і завдання

1. Що таке міграція?

2. Чим іммігрант відрізняється від емігранта?

3. Які бувають причини міграцій?

4. Що потрібно емігрантам, аби знайти краще місце для життя? Що потрібно іммігрантам для переїзду в іншу країну?

5. Чого очікують від іммігрантів на новому місці? Чому?

6. Як ти вважаєш, як можна запобігти негативному ставленню до іммігрантів? Підготуй свої пропозиції у вигляді усної доповіді або презентації.

Домашнє завдання. Роздивись джерело 5.

Джерело 5

Емігранти.

Джеральд Лейн, 2004 рік

Пам'ятник "Емігранти" вшановує людей, які мушили шукати домівку деінде через примусове виселення з Шотландії в XVIII-XIX ст. На п'єдесталі є напис: "«Емігранти» вшановують пам'ять людей нагір'я та островів Шотландії, які попри великі труднощі шукали свободи, надії та справедливості за цими берегами. Вони та їхні нащадки йшли вперед, досліджували континенти, будували великі країни та міста, дарували світові свою підприємливість і культуру. Це їхня спадщина. Їхні голоси лунатимуть вічно порожніми долинами та лощинами їхньої батьківщини".

Напиши невелике есе на одну з тем.

А. Чому цим людям поставили пам'ятник?

Б. Чому пам'ять про переселення з рідних місць є частиною поваги до минулого?
